

оцене да се Хегелова естетика „колеба између једног специфичног естетичког разматрања уметност и једног које произлази из општих принципа његове идеалистичке филозофије.“.

Класична уметност, дакле, задовољава сврху *уметности*, али не задовољава дух у његовим дубинама: хармонија њених дела није оптимум којем тежи *дух*, јер она не представља сферу у којој он може несметано да се развије у потпуну унуташњост. Упркос томе што постиже оптимални домет оног *уметничког*, класична уметност не успева да измири супротности које своју основу имају у апсолутном на начин који би очувао дух у његовој пуноћи. За античке Грке уметност је највиши израз за апсолутно, па нпр. грчка религија јесте *религија саме уметности*, за разлику од романтичке уметности, која указује на форму свести вишу од оне коју уметност може да омогући. Слобода духа подразумева опште укидање чисте природности, као онога што је духу његово *друго*, те дух мора из природе да се повуче у себе, истовремено се издигнувши изнад природе, након чега може њом несметано да влада и да је преобрази у позитивно одређено биће властите слободе. За Грке уметност не представља ни луксуз ни забаву, већ *живу потребу*, која нужно мора да се задовољи.

Класична уметност јесте највиша уметност, али у њој дух није приказан сховно *свом* правом појму, закључује Хегел, додајући да класични богови „имају клицу своје пропасти у себи самима, те отуда, када оно што је у њима несавршено постане свесно на основу изграђивања саме уметности, они повлаче за собом и укидање класичног идеала.“!

Романтичка форма уметности изнова укида савршено јединство и баланс између идеје и њеног реалитета, и поново се враћа, премда на један виши начин, на разликовање и супротстављање тих супротности, које су у симболичкој уметности остале несавладане. Ако је класична уметност представљала врхунац *уметности*, романтичка уметност представљаће кретање духа ка властитој унутрашњости, која из спољашњости тежи да се издигне до највише унутрашње позиције. Док уметничко дело мора бити у себи завршена, довољна и затворена целина, и то у форми тоталитета посебности и синтезе мисаоног и телесног, дотле дух на ступњу романтичке уметности „зна да његова истина није у томе да се он утопи у телесност“, он, напротив, постаје уверен у своју истину *само тиме што се из спољашњег повлачи у властиту присност са собом*, док спољашњу реалност посматра као одређено биће које му није адекватно.